

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 12. januarja 2023 *

„Predhodno odločanje – Direktiva (EU) 2015/2302 – Člen 14(1) – Paketna potovanja in povezani potovalni aranžmaji – Izpolnitev pogodbe o paketnem potovanju – Odgovornost zadevnega organizatorja – Ukrepi boja proti širjenju nalezljive bolezni po vsem svetu – Pandemija covid-19 – Omejitve, sprejete v kraju potovanja in v kraju prebivališča zadevnega potnika ter v drugih državah – Neskladnost storitev, opravljenih v okviru zadevnega turističnega paketa – Ustrezno znižanje cene tega paketa“

V zadevi C-396/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I, Nemčija) z odločbo z dne 18. maja 2021, ki je na Sodišče prispela 29. junija 2021, v postopku

KT,

NS

proti

FTI Touristik GmbH,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Prechal (poročevalka), predsednica senata, M. L. Arastey Sahún, sodnica, F. Biltgen, N. Wahl in J. Passer, sodniki,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodni tajnik: D. Dittert, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 1. junija 2022,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za češko vlado S. Šindelková, M. Smolek in J. Vlácil, agenti,
- za francosko vlado A. Daniel in A. Ferrand, agenta,

* Jezik postopka: nemščina.

- za finsko vlado H. Leppo, agent,
- za Evropsko komisijo B.-R. Killmann, I. Rubene in C. Valero, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 15. septembra 2022

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 14(1) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (UL 2015, L 326, str. 1).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med potnikoma, KT in NS (v nadaljevanju: tožeči stranki iz postopka v glavni stvari), ter organizatorjem potovanj, družbo FTI Touristik GmbH, glede znižanja cene paketnega potovanja, ki je bilo zahtevano zaradi omejitev, ki so bile naložene v kraju potovanja teh dveh potnikov za boj proti širjenju pandemije covid-19, in predčasnega povratka teh dveh potnikov v kraj odhoda.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 31 in 34 Direktive 2015/2302 je navedeno:
  - „(31) Potniki bi morali imeti tudi možnost, da kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopijo od pogodbe o paketnem potovanju proti plačilu ustrezne in upravičene odstopnine, pri čemer se upoštevajo pričakovani prihranki stroškov ter prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Prav tako bi morali imeti pravico do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila kakšne koli odstopnine, kadar bi neizogibne in izredne okoliščine znatno vplivale na izvedbo turističnega paketa. To lahko zajema na primer vojne, druge resne varnostne težave, kot je terorizem, znatno tveganje za zdravje ljudi, kot je izbruh resne bolezni v kraju potovanja, ali naravne nesreče, kot so poplave, potresi ali vremenske razmere, ki onemogočajo varno potovanje v kraj, določen v pogodbi o paketnem potovanju.
  - [...]
  - (34) Ustrezno je določiti posebna pravila o pravnih sredstvih pri neustrezni izvedbi pogodbe o paketnem potovanju. Potnik bi moral imeti pravico zahtevati rešitev težav, kadar pa znatnega dela potovalnih storitev, ki jih vključuje pogodba o paketnem potovanju, ni mogoče zagotoviti, bi mu bilo treba ponuditi primerne nadomestne potovalne aranžmaje. Če organizator ne odpravi neskladnosti v razumnem roku, ki ga določi potnik, bi moral potnik imeti možnost, da jih odpravi sam in zahteva povrnitev nastalih stroškov. V določenih primerih ne bi bilo treba določiti roka, zlasti če je treba neskladnosti odpraviti

takoj. To bi na primer veljalo, kadar mora potnik zaradi zamude avtobusa, ki ga je zagotovil organizator, vzeti taksi, da ujame svoj let. Potniki bi tudi morali biti upravičeni do znižanja cene, odstopa od pogodbe o paketnem potovanju in/ali nadomestila za škodo. Nadomestilo bi moralo zajemati tudi vso nematerialno škodo, kot je nadomestilo za pokvarjeno potovanje ali počitnice zaradi znatnih težav pri izvedbi zadevnih potovalnih storitev. Potnik bi moral organizatorja brez nepotrebnega odlašanja – ob upoštevanju okoliščin primera – obvestiti o vseh neskladnostih, ki jih opazi med izvedbo potovalne storitve, ki je vključena v pogodbo o paketnem potovanju. Če tega ne stori, se to lahko upošteva pri določanju ustreznega znižanja cene ali nadomestila za škodo, kadar bi tako obvestilo lahko preprečilo ali zmanjšalo škodo.“

4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Predmet urejanja“, določa:

„Namen te direktive je prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga ter doseganju visoke in čim bolj enotne ravni varstva potrošnikov s približevanjem nekaterih vidikov zakonov in drugih predpisov držav članic glede pogodb med potniki in trgovci v zvezi s paketnimi potovanji in povezanimi potovalnimi aranžmaji.“

5 Člen 3 navedene direktive, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[...]

12. ‚neizogibne in izredne okoliščine‘ pomeni okoliščine, na katere stranka, ki se sklicuje na takšno situacijo, ne more vplivati in katerih posledice bi bile kljub sprejetju vseh razumnih ukrepov neizbežne;

13. ‚neskladnost‘ pomeni neizvedbo ali neustrezno izvedbo potovalnih storitev, vključenih v turistični paket.

[...]“

6 Člen 13 iste direktive, naslovljen „Odgovornost za izvedbo turističnega paketa“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je organizator odgovoren za izvedbo potovalnih storitev, vključenih v pogodbo o turističnem paketu, ne glede na to, ali naj bi te storitve izvajal organizator ali drugi ponudniki potovalnih storitev.

[...]

2. Potnik organizatorja brez nepotrebnega odlašanja obvesti, pri čemer se upoštevajo okoliščine primera, o vseh neskladnostih, ki jih ugotovi med izvedbo potovalne storitve, vključene v pogodbo o paketnem potovanju.

3. Če katera koli od potovalnih storitev ni izvedena v skladu s pogodbo o paketnem potovanju, organizator odpravi neskladnosti, razen:

(a) če to ni mogoče ali

(b) če to vključuje nesorazmerne stroške, pri čemer se upoštevata obseg neskladnosti in vrednost zadevnih potovalnih storitev.

Če organizator ne odpravi neskladnosti v skladu s točko (a) ali (b) prvega pododstavka tega odstavka, se uporabi člen 14.

[...]

7 Člen 14 Direktive 2015/2302, naslovljen „Znižanje cene in nadomestilo škode“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je potnik upravičen do ustreznega znižanja cene za katero koli obdobje, v katerem je obstajala neskladnost, razen če organizator dokaže, da je neskladnost mogoče pripisati potniku.

2. Potnik je upravičen, da od organizatorja prejme ustrezno nadomestilo za vsakršno škodo, ki jo utrpí zaradi kakršnih koli neskladnosti. Nadomestilo se izplača brez nepotrebnega odlašanja.

3. Potnik ni upravičen do nadomestila za škodo, če organizator dokaže, da je neskladnost:

(a) mogoče pripisati potniku;

(b) mogoče pripisati tretji stranki, ki ni povezana z zagotavljanjem potovalnih storitev, vključenih v pogodbo o paketnem potovanju, ter da je neskladnost nepredvidljiva ali neizogibna, ali

(c) posledica neizogibnih in izrednih okoliščin.

[...]

Nemško pravo

8 Člen 651i Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik, v nadaljevanju: BGB) določa:

„(1) Organizator potovanja mora potniku zagotoviti ustrezno izvedbo paketnega potovanja.

(2) Paketno potovanje je ustrezno izvedeno, če dosega dogovorjeno kakovost. Če kakovost ni dogovorjena, velja, da je paketno potovanje ustrezno izvedeno, če je:

1. primerno za doseganje koristi, določene s pogodbo, sicer pa če je:

2. primerno za doseganje običajne koristi in izkazuje kakovost, ki je običajna za enakovrstna paketna potovanja in ki jo potnik glede na vrsto paketnega potovanja lahko pričakuje.

Za neustrezno izvedbo potovanja gre tudi, če organizator potovanja ne zagotovi potovalnih storitev ali jih zagotovi z neupravičeno zamudo.

(3) Če je paketno potovanje neustrezno izvedeno, lahko potnik, če so izpolnjeni pogoji iz naslednjih določb in če ni določeno kaj drugega,

[...]

6. uveljavlja pravice, ki izhajajo iz znižanja cene potovanja (člen 651m) [...]

[...]"

9 Člen 651m BGB določa:

„Cena potovanja se zniža za čas trajanja neustrezne izvedbe potovanja. Pri znižanju se cena potovanja zniža v razmerju, v katerem bi bila v času sklenitve pogodbe vrednost ustreznega izvedenega paketnega potovanja do resnične vrednosti. Znižanje se, če je to potrebno, oceni.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 10 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta 30. decembra 2019 pri družbi FTI Touristik kupili paketno potovanje, ki je vključevalo, prvič, povratni let med Nemčijo in Gran Canaria (Španija), in drugič, bivanje na tem otoku v obdobju od 13. do 27. marca 2020. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta v kraj potovanja lahko odpotovali, kot je bilo predvideno.
- 11 Vendar so španski organi 15. marca 2020 za boj proti širjenju pandemije covida-19 sprejeli ukrepe za celotno špansko ozemlje, zaradi česar so bile med drugim na otoku Gran Canaria zaprte plaže in uvedena policijska ura. V hotelu, v katerem sta bivali tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, je bilo tako gostom dovoljeno zapustiti svojo sobo le za prehranjevanje, dostop do bazenov in ležalnikov je bil prepovedan, animacijski program pa odpovedan. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta bili 18. marca 2020 obveščeni, da morata biti vsak trenutek pripravljeni zapustiti navedeni otok in sta se čez dva dni morali vrniti v Nemčijo.
- 12 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta po vrnitvi od družbe FTI Touristik zahtevali 70-odstotno znižanje cene za njuno paketno potovanje, to je 1018,50 EUR. Družba FTI Touristik je zavrnila odobritev tega znižanja cene, ker je menila, da je ni mogoče šteti za odgovorno za to, kar pomeni „splošno življenjsko tveganje“. Po tej zavrnitvi sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari vložili tožbo pri Amtsgericht München (okrajno sodišče v Münchnu, Nemčija), da bi jima bilo odobreno navedeno znižanje cene.
- 13 To sodišče je s sodbami z dne 26. novembra 2020 to tožbo zavrnilo, ker je ugotovilo, da so bili ukrepi, ki so jih španski organi sprejeli za boj proti širjenju pandemije covida-19, ukrepi varovanja zdravja tožečih strank iz postopka v glavni stvari in da tako varstvo ne more povzročiti „neskladnosti“ njunega paketnega potovanja v smislu člena 651i BGB. Navedeno sodišče v zvezi s tem poudarja, da so morali upravljavci hotela, v katerem sta bivali tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, sprejeti ukrepe za varovanje svojih gostov.
- 14 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta zoper to odločbo vložili pritožbo pri Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I, Nemčija), ki je predložitveno sodišče. To sodišče meni, da je sicer mogoče šteti, da je organizator paketnega potovanja lahko odgovoren v primeru neskladnosti zadevnih potovalnih storitev, ki izhajajo iz uporabe ukrepov varovanja zdravja, ob upoštevanju objektivne odgovornosti tega organizatorja, določene v členu 651i BGB. Vendar so bili na potovanju tožečih strank iz postopka v glavni stvari podobni ukrepi, ki so jih španski organi sprejeli za boj proti širjenju pandemije covida-19, sprejeti tudi v Nemčiji, tako da bi bilo mogoče ukrepe, uvedene v kraju potovanja teh tožečih strank šteti za „običajne okoliščine“, ki so bile podane v vsej Evropi zaradi te pandemije, in ne za izredne okoliščine v tem kraju potovanja.

- 15 Poleg tega predložitveno sodišče dvomi o tem, ali je tako naložene omejitve mogoče šteti za del „splošnega življenjskega tveganja“, ki izključuje odgovornost organizatorja zadevnega paketnega potovanja. V zvezi s tem se sklicuje na sodbo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), v kateri je bilo med drugim v bistvu razsojeno, da je pogodbeno jamstvo v zvezi s potovanji lahko omejeno glede okoliščin, ki spadajo izključno v osebno sfero potnika ali pri katerih se uresničijo tveganja, ki jih mora potnik nositi tudi v vsakodnevem življenju. Potnik bi zato moral nositi tveganja, povezana z dejavnostjo, ki spada med „splošno življenjsko tveganje“, kadar zadevnemu organizatorju potovanj ni mogoče pripisati nikakršne kršitve obveznosti ali drugega razloga za odgovornost. Tako bi bilo, kadar ne glede na potovalne aranžmaje, določene v turističnem paketu, potnik doživi nesrečo v počitniškem kraju, zbolí ali je žrtev kaznivenga dejanja oziroma iz katerega koli drugega osebnega razloga ne more več koristiti preostalih od teh aranžmajev.
- 16 Predložitveno sodišče še navaja, da čeprav so avtorji te direktive, kot je razvidno iz uvodne izjave 31 Direktive 2015/2302, med „neizogibne in izredne okoliščine“ v smislu člena 12(2) te direktive določili „izbruh resne bolezni v kraju potovanja“, je vseeno mogoče domnevati, da ti avtorji niso predvideli primera pandemije.
- 17 V teh okoliščinah je Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali omejitve v zvezi z nalezljivo boleznijo, ki razsaja v kraju potovanja, pomenijo neskladnost v smislu člena 14(1) [Direktive 2015/2302] tudi tedaj, če so bile zaradi razširjenosti nalezljive bolezni po vsem svetu take omejitve sprejete tako v kraju stalnega prebivališča potnika kot tudi v drugih državah?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 18 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 14(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da ima potnik pravico do znižanja cene svojega paketnega potovanja, kadar je neskladnost potovalnih storitev, vključenih v turistični paket, posledica omejitev, ki so bile uvedene v kraju potovanja tega potnika za boj proti širjenju nalezljive bolezni, ter so bile take omejitve uvedene tudi v kraju prebivališča navedenega potnika in v drugih državah zaradi splošnega širjenja te bolezni.
- 19 V zvezi s tem je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso pri razlagi neke določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi okvir in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je, ter po potrebi zgodovino njenega nastanka (sodba z dne 18. oktobra 2022, IG Metall in ver.di, C-677/20, EU:C:2022:800, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 20 Glede, na prvem mestu, besedila člena 14(1) Direktive 2015/2302 ta določa, da države članice zagotovijo, da je potnik upravičen do ustreznega znižanja cene za katero koli obdobje, v katerem je obstajala neskladnost opravljenih storitev, razen če organizator ne dokaže, da je tako neskladnost mogoče pripisati temu potniku.
- 21 Iz navedene določbe tako izhaja, da je pravica navedenega potnika do znižanja cene njegovega turističnega paketa pogojena le s tem, da potovalne storitve niso bile ustrezno opravljene. V skladu s členom 3, točka 13, Direktive 2015/2302 pojem „neskladnost“ pomeni neizvedbo ali neustrezno izvedbo potovalnih storitev, vključenih v turistični paket.

- 22 Iz tega izhaja, da neizvedba ali neustrezna izvedba potovalnih storitev zadostuje, da se zadevnemu potniku prizna pravica do pridobitve znižanja cene njegovega turističnega paketa pri organizatorju, ki mu je ta paket prodal. Vzrok za to neskladnost, zlasti odgovornost organizatorja potovanja, v zvezi s tem ni upošteven. Kot je navedla tudi generalna pravobranilka v točki 17 sklepnih predlogov, je namreč ugotovitev neskladnosti objektivna v tem smislu, da zahteva le primerjavo med storitvami, vključenimi v turistični paket zadevnega potnika, in storitvami, ki so bile dejansko opravljene zanj.
- 23 Besedilo iste določbe določa le eno izjemo od pravice potnika turističnega paketa, in sicer takrat, kadar je neskladnost mogoče pripisati temu potniku. Ob upoštevanju jasnega pomena te izjeme in tega, da je treba vsako izjemo razlagati ozko, se navedena izjema ne more nanašati na položaje, ki niso položaji, v katerih je neskladnost pripisana temu potniku.
- 24 Zato iz jezikovne razlage člena 14(1) Direktive 2015/2302 izhaja, da ima zadevni potnik zaradi neizvedbe ali neustrezne izvedbe potovalnih storitev, vključenih v turistični paket, pravico do znižanja cene v vseh okoliščinah, razen kadar je mogoče to neizvedbo ali to neustrezno izvedbo pripisati temu potniku. Dejstvo, da je neskladnost teh storitev mogoče pripisati organizatorju potovanja ali osebam, ki niso navedeni potnik, ali dejstvo, da je ta neskladnost posledica okoliščin, na katere organizator ne more vplivati, kot so „neizogibne in izredne okoliščine“ v smislu člena 3, točka 12, Direktive 2015/2302, torej ne vplivata na obstoj pravice istega potnika do znižanja cene.
- 25 Glede, na drugem mestu, sobesedila, v katero je umeščen člen 14(1) Direktive 2015/2302, je treba opozoriti, da je ta določba del harmonizirane ureditve pogodbene odgovornosti organizatorjev paketnih potovanj, uvedene s členoma 13 in 14 te direktive, ki spadata v njeno poglavje IV, naslovljeno „Izvedba turističnega paketa“. Za to ureditev odgovornosti sta značilna objektivna odgovornost zadevnega organizatorja in opredelitev le nekaj primerov, v katerih se ta organizator lahko izogne tej odgovornosti.
- 26 Člen 13 navedene direktive, naslovljen „Odgovornost za izvedbo turističnega paketa“, namreč v odstavku 1 določa, da države članice zagotovijo, da je ta organizator odgovoren za izvedbo potovalnih storitev, vključenih v pogodbo o turističnem paketu, ne glede na to, ali naj bi te storitve opravljal sam ali drugi ponudniki potovalnih storitev. Odstavek 3 tega člena določa, da če katera od navedenih storitev ni opravljena v skladu s pogodbo o paketnem potovanju, mora navedeni organizator to neskladnost načeloma odpraviti, če pa to ni mogoče, se uporabi člen 14 iste direktive.
- 27 Člen 14 Direktive 2015/2302, naslovljen „Znižanje cene in nadomestilo za škodo“, poleg pravice zadevnega potnika do znižanja cene, določene v odstavku 1 tega člena, zagotavlja tudi ločeno pravico do nadomestila za škodo, ki je opredeljena v odstavkih 2 in 3 navedenega člena. Ta pravica do nadomestila za škodo od zadevnega organizatorja se nanaša na vsako škodo, ki temu potniku nastane zaradi neskladnosti opravljenih potovalnih storitev, razen če te neskladnosti bodisi ni mogoče pripisati potniku, bodisi ni mogoče pripisati tretji osebi, ki ni povezana z zagotavljanjem zadevnih potovalnih storitev, ter je neskladnost nepredvidljiva ali neizogibna, bodisi je posledica „neizogibnih in izrednih okoliščin“. Kot je tudi generalna pravobranilka navedla v točki 23 sklepnih predlogov, iz strukture člena 14 Direktive 2015/2302 izhaja, da so izjeme od pravice do nadomestila za škodo značilne za to pravico in jih ni mogoče prenesti na pravico do znižanja cene.

- 28 S sobesedilno razlago člena 14(1) Direktive 2015/2302 je tako potrjena jezikovna razlaga te določbe, ker iz nje izhaja, da je navedena določba del ureditve odgovornosti, ki pogodbeno odgovornost osredotoča na organizatorja potovanja.
- 29 Glede, na tretjem mestu, cilja Direktive 2015/2302, je iz njenega člena 1 razvidno, da je ta cilj zlasti zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov. Jezikovna razlaga člena 14(1) te direktive je torej podprta tudi s teleološko razlago navedene direktive. Visoka raven varstva potrošnikov je namreč zagotovljena tako, da se potnikom prizna pravica do znižanja cen v vseh primerih neskladnosti opravljenih potovalnih storitev, ne glede na vzrok in odgovornost za to neskladnost, in tako, da je kot edina izjema od te pravice določen primer, v katerem je navedeno neskladnost mogoče pripisati zadevnemu potniku.
- 30 Nazadnje, na četrtem mestu, jezikovna razlaga člena 14(1) Direktive 2015/2302 je potrjena tudi z zgodovino nastanka te direktive. Kot je generalna pravobranilka navedla v točki 25 sklepnih predlogov, so bile namreč v prvotnem predlogu te direktive določene enake izjeme glede pravice do znižanja cene turističnega paketa in pravice do nadomestila za škodo za zadevnega potnika. Vendar so bile med zakonodajnim postopkom izjeme od te pravice do znižanja cene ločene od izjem od te pravice do nadomestila za škodo.
- 31 Iz besedila in sobesedila člena 14(1) Direktive 2015/2302 ter cilja in zgodovine nastanka te direktive tako izhaja, da ima zadevni potnik pravico do znižanja cene svojega turističnega paketa v vseh primerih, v katerih opravljene potovalne storitve niso bile skladne, razen v enem primeru, in sicer v primeru, v katerem je to neskladnost mogoče pripisati temu potniku. Navedenemu potniku je tako priznana pravica do znižanja cene ne glede na to, ali je navedena neskladnost posledica „neizogibnih in izrednih okoliščin“, na katere zadevni organizator ne more vplivati.
- 32 V obravnavanem primeru in s pridržkom preverjanja, ki ga bo moralo opraviti predložitveno sodišče, je neskladnost potovalnih storitev iz postopka v glavni stvari posledica zdravstvenih ukrepov, sprejetih v kraju potovanja tožečih strank iz postopka v glavni stvari za boj proti širjenju pandemije covid-19.
- 33 Ti zdravstveni ukrepi kot tudi dejstvo, da so bili podobni ukrepi sprejeti v kraju prebivališča tožečih strank iz postopka v glavni stvari in v drugih državah, ne morejo ovirati njune pravice do znižanja cene na podlagi člena 14(1) Direktive 2015/2302. Natančneje, vprašanje, ali bi bilo, kot navaja predložitveno sodišče, prvič, za ukrepe, sprejete za boj proti širjenju pandemije covid-19, mogoče šteti, da niso izredne okoliščine, ampak običajne okoliščine, ker so bili sprejeti v veliko drugih državah, in drugič, ali so ti ukrepi in njihove posledice del „splošnega življenjskega tveganja“, ki ga mora nositi potnik, ni upoštevno za presojo pravice tega potnika do znižanja cene njegovega turističnega paketa na podlagi člena 14(1) Direktive 2015/2302.
- 34 Kot je namreč razvidno iz točke 22 te sodbe, ugotovitev neskladnosti opravljenih storitev zahteva le primerjavo med storitvami, vključenimi v turistični paket zadevnega potnika, in storitvami, ki so bile dejansko opravljene za tega potnika, tako da izredna ali običajna narava okoliščin te neskladnosti ne vpliva na priznanje te pravice. Poleg tega omejitve, ki jih javni organi naložijo temu potniku zaradi splošnega širjenja pandemije covid-19, sicer zanj pomenijo tveganje, vendar neizvedbe ali neustrezne izvedbe paketnih potovalnih storitev, ki sta posledica teh omejitev, ni mogoče pripisati navedenemu potniku. Kot pa je bilo navedeno v točki 23 te sodbe, lahko le tak pripis zadevnega organizatorja oprosti njegove obveznosti, da istemu potniku odobri znižanje cene njegovega turističnega paketa v primeru neskladnosti opravljenih storitev.

- 35 Trditev češke vlade, da je spoštovanje predpisov, ki veljajo v kraju potovanja, implicitna klavzula vseh pogodb o paketnem potovanju, tako da spoštovanja omejevalnih ukrepov, ki jih sprejmejo organi v kraju potovanja, ni mogoče šteti za neskladnost opravljenih storitev, ne omaja ugotovitve iz točke 31 te sodbe. Čeprav je namreč res, da morajo take predpise stranke pogodbe o paketnem potovanju spoštovati ne glede na to, ali je bilo v tej pogodbi to navedeno, in da navedeno spoštovanje od organizatorja potovanja lahko povzroči neskladnost opravljenih potovalnih storitev, ostaja dejstvo, da te neskladnosti nikakor ni mogoče pripisati zadevnemu potniku, tako da ima ta pravico do znižanja cene svojega turističnega paketa. Dejstvo, da navedene neskladnosti ni mogoče pripisati zadevnemu organizatorju, tudi ni upoštevno, ker ta pravica do znižanja cene temelji na njegovi objektivni odgovornosti, kot je navedeno v točki 25 te sodbe.
- 36 V okviru presoje obstoja pravice do znižanja cene na podlagi člena 14(1) Direktive 2015/2302 bo moralo predložitveno sodišče upoštevati še te elemente.
- 37 Na prvem mestu, kot izhaja iz te določbe v povezavi s členom 3, točka 13, Direktive 2015/2302, se obveznost organizatorja, da odobri tako znižanje cene, presoja le glede na potovalne storitve, vključene v pogodbo o paketnem potovanju, ki so predmet neizvedbe ali neustrezne izvedbe. Ta organizator ni dolžan nadomestiti storitev, za katere se ni zavezal, da jih bo opravil. Ta pogodba o paketnem potovanju tako omejuje to obveznost navedenega organizatorja.
- 38 Ob upoštevanju cilja Direktive 2015/2302, ki je zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov, obveznosti organizatorja, ki izhajajo iz take pogodbe, vseeno ni mogoče razlagati ozko. Tako te obveznosti ne zajemajo le obveznosti, ki so izrecno določene v pogodbi o paketnem potovanju, ampak tudi tiste, ki so z njo povezane in ki izhajajo iz cilja te pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 18. marca 2021, Kuoni Travel, C-578/19, EU:C:2021:213, točka 45). V obravnavanem primeru bo moralo predložitveno sodišče na podlagi storitev, ki bi jih moral zadevni organizator opraviti v skladu s pogodbo o paketnem potovanju, podpisano s tožecima strankama iz postopka v glavni stvari, med drugim presoditi, ali so lahko zaprtje bazenov zadevnega hotela, neobstoj animacijskega programa v tem hotelu in nedostopnost do plaž otoka Gran Canaria ter ogled tega otoka po sprejetju ukrepov, ki so jih sprejeli španski organi za boj proti širjenju pandemije covida-19, pomenili neizvedbo ali neustrezno izvedbo te pogodbe od tega organizatorja.
- 39 Na drugem mestu, v skladu s členom 14(1) Direktive 2015/2302 mora biti znižanje cene zadevnega paketa ustrezno za celotno obdobje neskladnosti. Presoja te ustreznosti je treba tako kot ugotovitev neskladnosti opraviti objektivno, pri čemer se upoštevajo obveznosti organizatorja v skladu s sklenjeno pogodbo o paketnem potovanju. Tako mora ta presoja temeljiti na oceni vrednosti potovalnih storitev, vključenih v zadevni turistični paket, ki niso bile izvedene oziroma niso bile ustrezno izvedene, ob upoštevanju trajanja te neizvedbe oziroma te neustrezne izvedbe ter vrednosti tega turističnega paketa. Znižanje cene navedenega turističnega paketa mora ustrezati vrednosti potovalnih storitev, ki niso skladne.
- 40 Na tretjem mestu, kot je razvidno iz uvodne izjave 34 in člena 13(2) Direktive 2015/2302, mora zadevni potnik organizatorja brez nepotrebnega odlašanja – ob upoštevanju okoliščin primera – obvestiti o vseh neskladnostih, ki jih opazi med izvedbo potovalne storitve, vključene v pogodbo o paketnem potovanju. Neobstoj opozorila se lahko upošteva pri določitvi znižanja cene tega turističnega paketa, če bi to opozorilo lahko povzročilo omejitev trajanja ugotovljene neskladnosti.

- 41 Ker so v obravnavanem primeru ti primeri neskladnosti posledica ukrepov, ki so jih španski organi sprejeli za boj proti širjenju pandemije covid-19, opozorilo tožečih strank iz postopka v glavni stvari o navedenih primerih neskladnosti ni moglo povzročiti omejitve njihovega trajanja. Neobstoja opozorila zato ni mogoče upoštevati pri določitvi tega znižanja cene.
- 42 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 14(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da ima potnik pravico do znižanja cene svojega paketnega potovanja, kadar je neskladnost potovalnih storitev, vključenih v turistični paket, posledica omejitev, ki so bile uvedene v kraju potovanja tega potnika za boj proti širjenju nalezljive bolezni, ter so bile take omejitve uvedene tudi v kraju prebivališča navedenega potnika in v drugih državah zaradi splošnega širjenja te bolezni. Da bi bilo to znižanje cene ustrezno, ga je treba presoditi glede na storitve, vključene v zadevni turistični paket, in mora ustrezati vrednosti storitev, za katere je bila ugotovljena neskladnost.

Stroški

- 43 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 14(1) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS

je treba razlagati tako, da

ima potnik pravico do znižanja cene svojega paketnega potovanja, kadar je neskladnost potovalnih storitev, vključenih v turistični paket, posledica omejitev, ki so bile uvedene v kraju potovanja tega potnika za boj proti širjenju nalezljive bolezni, ter so bile take omejitve uvedene tudi v kraju prebivališča navedenega potnika in v drugih državah zaradi splošnega širjenja te bolezni. Da bi bilo to znižanje cene ustrezno, ga je treba presoditi glede na storitve, vključene v zadevni turistični paket, in mora ustrezati vrednosti storitev, za katere je bila ugotovljena neskladnost.

Podpisi